

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tyrocinium Artis Oratoriæ Sacræ Et Profanæ

Moine, Joseph

Solodori, 1714

9. De Figuris verborum, quæ fiunt per similitudinem vocum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68834)

CAPUT IX.

*De Figuris verborum, quæ fiunt
per similitudinem vocum.*

I. **Q**UOT modis fiunt Figuræ verb. per similitudinem vocum? Resp. Tribus.
1. Strictè & propriè dicta vocum ipsarum similitudine. 2. Paritate. 3. Oppositione, quæ certo cum ordine & æqualitate posita similitudinis rationem habere videtur.

Figur. verborum per similitudinem vocum.

II. Quid est *Paronomasia* seu *Annominatio*? Et quot modis fit? Resp. Est Figura, quæ paululum immutata verba atque deflexa, aut in alio aliquantùm sensu accepta, aut unius vel paucarum litterarum mutatione variata in eodem Membro vel Inciso conjunguntur: pluribus enim modis construitur. 1. Adjectione litterarum aut syllabarum. Cic. pro Cluent. *Vestri auxilii est hujus innocentia sic in calamitosa fama, quasi in aliqua perniciose flamma, atq; in communi incendio subvenire.* Exemplum: *Fama, Flamma.* 2. Detractione. Ut: *Amore non more fecit. Non exigo ut huic Legationi immoriâre, sed immorare.* 3. Immutatione syllabæ, transeundo v. g. ab uno composito ad aliud. Cic. 1. Catil. *Hoc autem interfecto intelligo, hanc Reipub. pestem paulisper reprimi, non in perpetuum comprimi posse. & n. 27. Ut abs te non emissus ex urbe, sed immissus in urbem videatur.* 4.

Paronomasia

N

Trans-

Translatione seu inversione unius litteræ, vel in primis syllabis, vel in mediis, vel in extremis. I. Catil. n. 9. *De hujus urbis, atq; aded orbis terrarum exitio cogitent.* Idem: *Consul ipse parvo animo & pravo. Arator, Orator. Vincire, vincere. Navus, vanus. Ignoscendi, cognoscendi, &c.*

Similiter cadens.

III. Quid est *Similiter cadens*? Resp. Est Figura, qua in eodem Membro duo aut plura verba vel nomina, licet inter se conjugatione vel declinatione dissimilia, iisdem tamen casibus rhetoricis efferuntur, sive in principio, sive in medio, sive in fine Incisorum ponantur. Casus autem rhetorici sunt non tantum in nominibus, sed etiam in verbis similem modum aut tempus habentibus. Cic. in Verr. *Est idem Verres, qui semper fuit, ut ad audendum projectus, sic paratus ad audiendum.* Et 7. Verr. n. 18. *Qui nunc reus non ita defendatur, ut mediocris prator; sed ita laudetur, ut optimus imperator.* Et pro Lege Man. n. 36. *Quantâ innocentiam debent esse Imperatores; quantâ deinde omnibus in rebus temperantiam! quanta fide! quanta facilitate! quanto ingenio! quanta humanitate!* Exemplum est in: *audendum, audiendum: Projectus, paratus: Defendatur, laudetur: Mediocris, optimus: Prator, imperator: Innocentiam, Temperantiam, &c.*

Similiter desinens.

IV. Quid est *Similiter desinens*? Resp. Est Figura, in qua plura Incisa desinunt in verba, nomina, aut adverbia, habentia similem exitum ultimarum syllabarum. Cic. pro Leg. Man.

Man. n. 48. *Ut ejus semper voluntatibus non modo cives assenserint, socii obtemperarint, hostes obedièrunt, sed etiam venti tempestatèsq; obsecundarint.* Differt hæc Figura à præcedente. 1. Quòd in hac admittantur etiam adverbia & aliæ voces indeclinabiles, modò fines similiter sonent; in illa verò sola verba & nomina. 2. In hac exitus debent esse similes; non item in priore; quamvis ea similitudo exitus non obstat, modò etiam casus sint similes. Cic. pro Sext. n. 35. *Equester ordo reus à Consulibus citaretur, Italia totius autoritas repudiaretur; alii nominatim relegarentur, alii metu ac periculo terrerentur.* Et plura ibidem.

v. Quid est *Isocolon* seu *Compar*? Resp. Est *Isocolon*. Figura, cujus plura Membra vel Incisa constant ferè pari numero oratorio & syllabarum. Cic. pro Leg. Man. n. 35. *Bellum extrema hyeme apparavit, ineunte vere suscepit, media estate consecit.*

vi. Quid est *Antitheton*, seu *Contrapositum*? Resp. Est Figura, in qua duo vel plura Incisa sibi mutuò opponuntur, aut etiam una pars Incisi alteri parti. Fit hæc oppositio tripliciter: 1. Singula singulis opponendo: Cic. 2. Catil. n. 10. *Hoc verò quis ferre possit, inertes homines fortissimis viris insidiari, stultissimos prudentissimis, ebriosos sobriis, dormientes vigilantibus?* 2. Bina binis. Cic. pro Cluent. n. 4. *Non est nostri ingenii, vestri auxilii est, Judices.* 3. Multa ejusdem generis simul in uno Mem-

bro junguntur, quibus in altero Membro contraria, etiam conjuncta, respondent. Cicer. pro Mil. n. 10. *Est hac, Judices, non scripta, sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus; ad quam non docti, sed facti; non instituti, sed imbuti sumus.* In quo exemplo etiam bina binis opposita sunt in principio & fine. Et 2. Catil. n. 25. *Ex hac parte pudor pugnat, illinc petulantia; hinc pudicitia, illinc stuprum; hinc fides, illinc fraudatio; hinc pietas, illinc scelus; hinc constantia, illinc furor; hinc honestas, illinc turpitude; hinc continentia, illinc libido; denique aequitas, temperantia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes certant cum iniquitate, cum luxuria, cum ignavia, cum temeritate, cum vitiis omnibus: postremo copia cum egestate, bona ratio cum perdita, mens sana cum amentia, bona denique spes cum omnium rerum desperatione confligit.* Quod unum exemplum continet omnes tres modos Contrapositorum. Hæc Figura multum oblectat, & tantò magis, quòd non facta, sed ex ipsa re nata videatur. Interdum etiam acrimoniam habet. Cavendum tamen à nimia Contrapositorum frequentia in eadem, aut ferè singulis, quæ habentur, orationibus.

Consultatio.

VII. Quid est *Commutatio*? Resp. Est Figura, qua duæ sententiæ inter se discrepantes ita efferuntur, ut posterior, priori contraria, ex hac ipsa nascatur. Cic. pro Cluent. n. 28.

n. 28. *Ceteri propter liberos pecunia cupidiores solent esse; ille propter pecuniam liberos amittere jucundum esse duxit.* Et pro Lege Man. n. 31. *Hoc tantum bellum, &c. quis unquam arbitraretur, aut ab omnibus imperatoribus uno anno, aut omnibus annis ab uno imperatore confici posse?* S. Paulinus de Publicano & Pharifæo Luc. 18. *Iustior apud Deum ille accusator iniquitatis sue, quam iste justitiæ prædicator. Iste se laudando se accusavit; ille accusando defendit. Mali ad hoc utuntur Deo, ut fruantur mundo; boni ad hoc utuntur mundo, ut fruantur Deo.* S. Aug. L. 5. de Civit. Dei. c. 7.

VIII. Quid est *Correctio*, prout est Figura *Correctio*. verborum? Et quomodo fit? Resp. Est Figura, quæ verbum positum corrigit, vel illud solùm removendo, ut: *Civis hic, si civis vocari meretur*; vel verbum aptius alteri substituendo. Ut: *Consul; patria proditorem rectius nominasset.*

IX. Quid est *Dubitatio*, prout est Figura *Dubitatio*. verborum? Resp. Est Figura, qua quærit O-rator, quid ex duobus aut pluribus dicere debeat. Ut: *Amorem illum aliqui studium, morbum alii, nonnulli insaniam vocant. Ego quo nomine appellem nescio; quid sentiendum sit, ipsi judicate.* Hæc de Figuris verborum. Verùm Elocutio non in his, sed in sententiarum Figuris sita est, sine quibus iste ornatus verborum levis est.